

1. Ю. В. Кернасюк. Галузь садівництва: розвиток, тенденції та перспективи // Агробізнес сьогодні. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://agro-business.com.ua/agro/ekonomichnyi-hektar/item/18788-haluz-sadivnytstva-rozvytok-tendentsii-ta-perspektyvy.html>
2. Державна служба статистики. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrstat.gov.ua/sg/vz/112001.html>
3. Ю. В. Кернасюк. Розвиток і перспективи виноградарства // Агробізнес сьогодні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://agro-business.com.ua/agro/ekonomichnyi-hektar/item/24360-rozvytok-i-perspektyvy-vynohradarstva.html>
4. Хмелярство в Україні: особливості розвитку // Напої. Технології та Інновації *hmelyarstvo-v-ukrayini-osoblyvosti-rozvytku*
5. Постанова КМУ від 08.02.2017 р. №77 «Про внесення змін до Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для розвитку виноградарства, садівництва і хмелярства» (із змінами, внесеними постановою КМУ від 19.02.2020 р. №109) – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/587-2005-%D0%BF#Text>

Новікова А. О.

Національний університет «Києво-Могилянська академія»,
студентка БП-4, «Економіка»

ВПЛИВ ФІНАНСОВИХ ІННОВАЦІЙ НА ІНСТРУМЕНТИ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ

Постановка проблеми. Проблеми та виклики сьогодення, що пов'язані з макроекономічними шоками, спричиняють дуже негативний вплив на соціально-економічне становище країни. На сьогодні важко точно оцінити всі наслідки, проте зрозумілим є одне: для того, щоб їх побороти, потрібно звертатися до інноваційних рішень. Про післявоєнну відбудову України необхідно не просто думати вже сьогодні, а знаходити нові шляхи та методи економічного відновлення. Монетарний сектор забезпечує країну засобом обігу, при недостатньому обсязі якого не може бути ні виробництва, ні споживання, ні нагромадження, ні транзакцій взагалі, тобто економіка зануриться у стагнацію. Держава в обличчі відповідних інституцій має розробити ефективну грошово-кредитну політику, використовуючи такі інструменти, як облікову ставку, рівень обов'язкових резервів, операції на ринку цінних паперів та валютні інтервенції, при цьому використовуючи вплив фінансових інновацій для забезпечення сукупного попиту на гроші.

Виклад основного матеріалу. Інструменти грошово-кредитної політики мають давню історію, вони еволюціонують з розвитком людства, держави, товарних відносин та необхідністю у задоволенні різних потреб. Об'єктом монетарної політики є гроші як засіб обігу, нагромадження та платежу, які щоденно обслуговують тисячі транзакцій, таким чином рухаючи економіку країни. Шоки різного роду призводять до утворення дисбалансів, що виводять економіку зі стану рівноваги, а «невидима рука ринку» неспроможна самостійно відрегулювати ситуацію через негнучкість цін у короткостроковому періоді.

З розвитком технологій, таких як комп'ютери, смартфони, Інтернет тощо стали з'являтися й фінансові інновації, завдяки яким проводити будь-які операції за участі грошей стало значно швидше та простіше. Інтернет-банкінг – найбільш очевидний приклад того, як діджиталізація дозволяє проводити транзакції без обмежень у часі та просторі, лише за умови наявності необхідного девайсу та доступу у мережу. Кредити та депозити онлайн також стали частиною можливостей, створених інформаційними технологіями. Це у свою чергу має прямий вплив на швидкість обігу грошей і трансакційні витрати, адже тепер для придбання певного товару чи послуги не треба нікуди їхати та чекати, що створювало альтернативні витрати. Для монетарної політики цей ефект відкриває можливості у прискоренні роботи трансмісійного механізму, бо, наприклад, у разі підвищення облікової ставки центральним банком, ефект на споживання частки домашніх господарств чи підприємств, які використовують кредити, буде спостерігатися значно швидше. Схильність до заощадження також знайде своє місце у цій ситуації, бо наявність

можливості покласти гроші на депозит онлайн у кишеньковий банк збільшить ймовірність того, що тимчасово вільні кошти не будуть просто лежати «під матрацом».

Забезпечення безперебійної роботи онлайн-банків та безготівкової оплати зіграло велику роль на початку повномасштабної війни, врятувавши фінансові установи від дефіциту ліквідності, який точно мав би місце без можливості використання карток у розрахунках [2]. Схожа історія про важливість фінансових інновацій була і під час локдауну, коли віртуальна «тисяча Зеленського» нараховувалась повністю вакцинованим громадянам України. Виплату можна було використати лише на обмежену кількість визначених товарів і послуг, споживання яких скоротилося під час карантинних обмежень, таким чином підтримуючи платоспроможний попит та забезпечуючи податкові надходження у бюджет без додаткової емісії. Варто також зазначити, що ця програма Президента України посприяла збільшенню кількості українців, які оформили кредитні картки: приріст на ринку платіжних карток у 2021 році склав 35,1% у порівнянні з 2020 роком [3].

Вплив фінансових інновацій на монетарну політику, а точніше – на посилення ефективності її інструментів можна проаналізувати на прикладі операцій на ринку цінних паперів. За визначенням Міністерства фінансів, облігації внутрішньої державної позики (далі – ОВДП) – це державні цінні папери, що розміщуються на внутрішньому фондовому ринку [4]. Цей інструмент грошово-кредитної політики використовується урядом для регулювання грошової маси так, що за потреби вилучення коштів з обігу Національний банк України (далі – НБУ) продає населенню низьколіквідні ОВДП, і навпаки, коли треба збільшити обсяг грошової маси – НБУ викуповує цінні папери в обмін на гроші. З 2019 року стало можливим купувати їх онлайн, вперше така можливість з'явилась у застосунку державного банку «ПриватБанк», а сьогодні кількість електронних фінансових установ, що пропонують такі послуги значно зросла серед банків та інвестиційних компаній, наприклад у Монобанку та ІСУ. Лише за 2022 рік обсяг придбаних гривневих ОВДП зріс на 65,5% [5]. Таким чином на сьогодні це не лише інструмент монетарної політики для зменшення інфляції, а й спосіб підтримати державу й армію, у разі придбання військових облігацій. З 2023 року можливість придбати ОВДП отримають також і нерезиденти із країн ЄС, Великої Британії, США, Канада, Японії тощо, що є дуже перспективним кроком, адже за словами урядового уповноваженого з питань управління державним боргом, Юрія Буца: «Державні облігації є другим за розміром джерелом фінансування державного бюджету України цього року, і ми націлені продовжувати працювати над розширенням доступу до цього ринку для всіх типів інвесторів» [6]. Це не було б можливим у стані активних військових дій, бо лише завдяки фінансовим інноваціям іноземці можуть з іншої країни проходити онлайн-реєстрацію та купувати наші ОВДП.

Виклики, які перед Україною ставить повномасштабна війна, у вигляді колосальних людських втрат, руйнування інфраструктури, збитків бізнесу, шкоди довкілля та загальної національної травми, треба осмислювати через нову призму. За різними оцінками, завдані збитки сягають 600-750 млрд. дол., але відновлення економіки потрібно починати вже зараз, бо невідомо, скільки бойові дії триватимуть [7]. Хоча НБУ та інші відповідні інституції досить добре справляються з утриманням економіки в прийнятному стані, проте необхідність шукати нові способи залучення коштів та регулювання кон'юнктури безумовно є.

На мою думку, однією з найбільших проблем у відновленні економіки стане нестача коштів для відновлення реального сектору, тому у якості інновацій можна було б почати роботу над розробкою механізму та активізацією фондового ринку в онлайн-форматі включно з необхідною структурою, регулюванням та врахуванням усіх особливостей положення, наприклад створення фонду для страхування ризиків тощо. Можливість для громадян інвестувати у різні проекти стало б гарною можливістю для ефективного залучення тимчасово вільних коштів, завдяки чому виробництво не буде у стагнації через нестачу коштів та дорогі кредити. Оскільки такий вид вкладень є більш прибутковим, ніж депозити та ОВДП, то домашні господарства зможуть більше витратити на споживання, й відповідно буде більше бюджетних доходів.

Висновок. Складна ситуація в Україні ставить нові виклики для всієї країни. Використання фінансових інновацій у монетарній політиці вже показує позитивні результати завдяки

прискоренню трансмісійного механізму через збільшення доступу до різних банківських послуг у режимі онлайн, можливості придбання державних облігацій, діджиталізації грошово-кредитного сектору тощо. Перехід до використання безготівкових розрахунків стало стримуючим фактором у масовому відведенні готівки з банків на початку повномасштабної війни, адже уряду вдалось забезпечити безперебійну роботу умов для цього. Наразі існує багато можливостей для використання фінансових інновацій у покращенні дієвості інструментів монетарної політики, одним з яких є можливість створення та розвитку фондового ринку в Україні в електронному вигляді. Хоча на шляху присутні складнощі, наприклад, питання страхування ризиків та розробка оптимальної структури тощо, це створює багато перспектив для подальших досліджень.

Література

1. О. В. Тимчишина, Н. О. Коваль. Інноваційні технології та їх вплив на ринок банківських послуг. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/35843/112328.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
2. Стратегія розвитку фінансового сектора України. *Національний банк України*. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_finsector_NBU.pdf?v=5.
3. Національний банк України. Cashless-розрахунки в Україні стабільно зростають. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/cashless-rozrahunki-v-ukrayini-stabilno-zrostayut#:~:text=Зокрема,%20у%202021%20році,%20порівняно,3%200099,1%20млрд%20грн.>
4. Облігації внутрішньої державної позики. *Міністерство фінансів України*. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/bonds/>.
5. Бегаль І. Інвестиції громадян в ОВДП зросли на 40% за пів року. що треба знати, щоб правильно купити державні цінні папери і заробити на них. гід forbes – forbes.ua. *Forbes.ua | Бізнес, мільяртери, новини, фінанси, інвестиції, компанії*. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://forbes.ua/money/investitsii-gromadyan-v-ovdp-zrosli-na-40-za-pivroku-shcho-treba-znati-shchob-pravilno-kupiti-derzhavni-tsinni-papery-i-zarobiti-na-nikh-gid-forbes-16062023-14171>.
6. Тарасовський Ю. Іноземці отримали доступ до купівлі українських ОВДП онлайн – forbes.ua. *Forbes.ua | Бізнес, мільяртери, новини, фінанси, інвестиції, компанії*. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://forbes.ua/news/inozemtsi-otrimali-dostup-do-kupivli-ukrainskikh-ovdp-onlayn-22092023-16198>.
7. Сотні мільярдів доларів: у Кабміні оцінили збитки України від війни. *Новини України - останні новини України сьогодні - УНІАН*. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.unian.ua/economics/finance/viyna-v-ukrajini-na-pochatok-roku-rosiya-nanesla-zbitkiv-na-sumu-600-750-mlrd-dolariv-12131160.html>.

Палієнко Т.П.

Національний університет «Києво-Могилянська академія»,
здобувачка наукового ступеня доктора філософії,
старший викладач кафедри економічної теорії

РОЛЬ НАУКИ ТА ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ ІННОВАЦІЙНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ДЕРЖАВИ

В епоху постійних змін та глобалізації світового ринку, інновації стали ключовим фактором успіху для країн у боротьбі за економічне лідерство. Інновації сприяють створенню нових продуктів, послуг, технологій та ідей, що забезпечують країнам конкурентні переваги. Однак саме галузь науки та освіти постає драйвером створення інноваційного суспільства та важливим елементом конкурентоспроможності та розвитку економіки держави.

Поняття інноваційна конкурентоспроможна держава можна трактувати як країна, що активно і успішно застосовує інноваційні розробки для підвищення конкурентоспроможності